YHTEISÖJEN TUOMIOISTUIMEN TUOMIO
27 päivänä helmikuuta 1985 *

Asiassa 112/83,

jonka Tribunal d'instance de Paris I on saattanut ETY:n perustamissopimuksen 177 artiklan nojalla yhteisöjen tuomioistuimen käsiteltäväksi saadakseen ensin mainitussa tuomioistuimessa vireillä olevassa asiassa

Société des produits de maïs SA

vastaan

Administration des douanes et droits indirects

ennakkoratkaisun valuutantasausmaksujen muuttamisesta Ranskan frangin vaihtokurssien kehityksen vuoksi 24 päivänä maaliskuuta 1976 annetun komission asetuksen (ETY) N:o 652/76 pätevyydestä,

YHTEISÖJEN TUOMIOISTUIN,

toimien kokoonpanossa: presidentti A. J. Mackenzie Stuart, jaostojen puheenjohtajat G. Bosco, O. Due ja C. Kakouris sekä tuomarit P. Pescatore, T. Koopmans, U. Everling, K. Bahlmann ja Y. Galmot,

julkisasiamies: M. Darmon,
kirjaaja: hallintovirkamies D. Louterman,

* Oikeudenkäyntikieli: ranska.

on antanut seuraavan

tuomion

1 Tribunal d'instance de Paris I on 7.6.1983 tekemällään ja yhteisöjen tuomioistuimeen 16.6.1983 saapuneella päätöksellä esittänyt ETY:n perustamissopimuksen 177 artiklan nojalla useita ennakkoratkaisukysymyksiä valuutan tasausmaksujen muuttamisesta Ranskan frangin vaihtokurssien kehityksen vuoksi 24 päivänä maaliskuuta 1976 annetun komission asetuksen (ETY) N:o 652/76 pätevyydestä (EYVL N:o L 79, s. 4).

2 Nämä kysymykset on esitetty oikeudenkäyntiasiassa, jossa vastaajana on Ranskan tullihallinto ja kantajana Société des produits de maïs, joka valmistaa maissijalosteita Ranskassa.

3 Yhteisöjen tuomioistuin on asiassa 145/79, Roquette, 15.10.1980 antamassaan tuomiossa ratkaissut Tribunal d'instance de Lillen 29.6.1979 tekemällä päätöksellä sille esittämät kysymykset ja todennut tuomiolauselmansa 1 kohdassa, että komission 24.3.1976 antama asetus (ETY) N:o 652/76 on pätemätön:

"– siltä osin kuin siinä käytetään maissitärkkelykseen sovellettavien tasausmaksujen osalta muuta vahvistamisperustetta kuin maissin interventiohintaa, josta on vähennetty tärkkelyksen tuotantotuki,

– siltä osin kuin siinä käytetään vehnätärkkelykseen sovellettavien tasausmaksujen osalta muuta vahvistamisperustetta kuin vehnän viitehintaa, josta on vähennetty tärkkelyksen tuotantotuki,

– siltä osin kuin siinä vahvistetaan kaikkiin tietystä saman perustuotteen kuten maissin tai vehnän määrästä tietyllä valmistusmenetelmällä jalostamalla saatuihin eri tuotteisiin sovellettavat tasausmaksut selvästi suuremmiksi kuin kyseiselle perustuotteen määrälle vahvistettu tasausmaksu,

– siltä osin kuin siinä vahvistetaan perunatärkkelykseen sovellettavia tasausmaksuja, jotka ovat suurempia kuin maissitärkkelykseen sovellettavat tasausmaksut".

Yhteisöjen tuomioistuin on kuitenkin tuomionsa 51 ja 52 kohdassa esitettyjen syiden vuoksi todennut kyseisen tuomion tuomiolauselman 3 kohdassa seuraavaa:

"Edellä tarkoitettujen säännösten pätemättömyys ei mahdollista sitä, että kansallisten viranomaisten kyseisten säännösten perusteella tämän tuomion antamispäivää edeltävän ajanjakson aikana kantamat tai maksamat valuutan tasausmaksut riitautettaisiin."

4 Tribunal d'instance de Lille, joka teki ratkaisunsa kyseisen tuomion huomioon ottaen, määräsi kuitenkin 15.8.1981 antamassaan tuomiossa tullihallinnon maksamaan takaisin Roquette-yhtiölle rahamäärät, jotka yhtiö oli aiheettomasti maksanut valuutantasausmaksuina vientinsä yhteydessä 25.3.1976 lukien. Tribunalin mukaan yhteisöjen tuomioistuimen tuomion tuomiolauselman 3 kohta ei voinut olla Tribunalia sitova, sillä "tulkittuaan yhteisön oikeutta vastatakseen ennakkoratkaisukysymyksiin ja näin jo käytettyään kaiken toimivaltansa yhteisöjen tuomioistuin on ilman laillista perustaa lisännyt antamaansa lausuntoon huomautuksen, joka on perustunut kyseiseen tilanteeseen soveltumattomaan lainsäädäntöön". Tribunal katsoi lisäksi, että koska yhteisöjen tuomioistuimella ei ole yhteisön osalta valtaa antaa normeja, yhteisöjen tuomioistuin ei toiminnallaan voi muuttaa toimivallan jakoa sen itsensä ja kansallisten tuomioistuinten välillä, ja että ainoastaan kansallisten tuomioistuinten tehtävänä on ratkaista, mitä seurauksia yhteisöjen tuomioistuimen toteamalla pätemättömyydellä on valtion sisäisessä oikeusjärjestyksessä.

5 Tukeutuen komission asetuksen N:o 652/76 ja myöhempien asetusten pätemättömyyteen, jonka yhteisöjen tuomioistuin oli todennut 15.10.1980 antamassaan tuomiossa, sekä Tribunal d'instance de Lillen 15.7.1981 antamaan tuomioon Société des produits de maïs nosti 30.12.1981 jättämällään haastehakemuksella kanteen tullihallinnon pääjohtajaa vastaan Tribunal d'instance de Paris'ssa saadakseen takaisin tasausmaksut, joita Ranskan tullihallinto oli siltä aiheettomasti kantanut edellä mainitun asetuksen N:o 652/76 nojalla tiettyjen maissista johdettujen tuotteiden muihin jäsenvaltioihin tapahtuneen viennin yhteydessä.

6 Pääasian vastaaja esitti kyseisen vaatimuksen osalta oikeudenkäyntiväitteen, joka perustui edellä mainitun 15.10.1980 annetun tuomion tuomiolauselman 3 kohtaan. Lisäksi se väitti, edelleen kyseisen tuomion sisältöön viitaten, että kantaja ei ollut osoittanut, että tasausmaksut, jotka kyseisessä asetuksessa vahvistettiin maissista jalostetuille tuotteille, olivat selvästi suuremmat kuin

näiden tuotteiden valmistukseen käytetylle maissin määrälle vahvistetut tasausmaksut.

7 Vastaaja ehdotti kuitenkin, että mikäli kansallinen tuomioistuin ei pitänyt 15.10.1980 annettua tuomiota riittävän selkeänä, sen olisi saatettava asia yhteisöjen tuomioistuimen käsiteltäväksi. Kansallinen tuomioistuin teki hyvään oikeudenhoitoon ja selvyyteen liittyvien perusteiden nojalla ja asianosaisten esittämät selvitykset ja asiakirjat huomioon ottaen päätöksen asian käsittelyn keskeyttämisestä ja esitti yhteisöjen tuomioistuimelle seuraavat ennakkoratkaisukysymykset:

"1) Ovatko 24.3.1976 annetun komission asetuksen (ETY) N:o 652/76 säännökset, joissa vahvistetaan tasausmaksut, joita sovelletaan vietäessä rikkoutuneita maissinjyviä - - (nimike 10.05, nykyisin 23.02), gluteenia (nimike 23.03) ja nimikkeisiin 11.08 A I; 17.02 B I a); 17.02 B I b); 17.02 B II a); 17.02 B II b); 17.02-23; 17.02-28.0; 17.02-28.1; 35.05 A; 29.04-77.001 kuuluvia tuotteita, päteviä?

2) Jos vastaus ensimmäiseen kysymykseen on kieltävä, missä määrin säännökset on julistettu pätemättömiksi?

3) Jos vastaus ensimmäiseen kysymykseen on kieltävä, mitkä ovat pätemättömyyden oikeudelliset seuraukset suhteessa vaatimukseen, joka koskee sitä, että tasausmaksut, joita kansalliset viranomaiset ovat 24.3.1976 annetun komission asetuksen (ETY) N:o 652/76 säännösten nojalla kantaneet, on maksettava takaisin kokonaisuudessaan tai osittain?

4) Jos oletetaan, että yhteisön asetuksen pätemättömyyden asianmukainen toteaminen sulkee pois asetuksen nojalla jo kannettujen tasausmaksujen kyseenalaistamisen, sulkeeko pätemättömyys pois myös, ja jos, niin missä määrin, kaiken maksamisen kysymyksessä olevien tasausmaksujen yhteydessä?"

Ensimmäinen kysymys

8 Ensimmäisellä kysymyksellä kysytään, ovatko 24.3.1976 annetun komission asetuksen (ETY) N:o 652/76 säännökset, joissa vahvistetaan tasausmaksut, joita sovelletaan vietäessä rikkoutuneita maissinjyviä (nimike 10.05, nykyisin

23.02), gluteenia (nimike 23.03) ja nimikkeisiin 11.08 A I; 17.02 B I a); 17.02 B I b); 17.02 B II a); 17.02 B II b); 17.02-23; 17.02-28.0; 17.02-28.1; 35.05 A; 29.04-77.001 kuuluvia tuotteita, päteviä.

9 Menettelyn aikana on kuitenkin ilmennyt, että käsiteltävänä olevaa asiaa koskevat säännökset ovat ne asetuksen (ETY) N:o 652/76 säännökset, joissa vahvistetaan alanimikkeisiin 23.02 A I (maissin tai riisin leseet), 23.03 A I (gluteeni), 11.08 A I (maissitärkkelys), 17.02 B I a) (glukoosi ja glukoosisiirappi), 17.02 B I b), (glukoosi ja glukoosisiirappi), 17.02 B II a) (glukoosi ja glukoosisiirappi), 17.02 B II b) (glukoosi ja glukoosisiirappi), 35.05 A (dekstriini) ja 29.04 C III b) 1 (glusitoli tai sorbitoli) kuuluviin tuotteisiin sovellettavat tasausmaksut.

A *Muihin tuotteisiin kuin maissin leseisiin eli rikkoutuneisiin maissinjyviin sovellettavat tasausmaksut*

10 Koska komissio on myöntänyt, että yhteisöjen tuomioistuimen 15.10.1980 antamassaan tuomiossa esittämät pätemättömyysperusteet soveltuvat kaikkiin kysymyksessä oleviin säännöksiin, lukuun ottamatta säännöstä, jossa vahvistetaan maissin leseisiin eli rikkoutuneisiin maissinjyviin (alanimike 23.02 A I) sovellettavat tasausmaksut, on riittävää todeta, että alanimikkeisiin 11.08 A I, 17.02 B I, 17.02 B II, 23.03 A I, 29.04 C III b) 1 ja 35.05 A kuuluviin tuotteisiin sovellettavien tasausmaksujen vahvistamisen osalta 24.3.1976 annettu komission asetus (ETY) N:o 652/76 on pätemätön 15.10.1980 annetussa tuomiossa jo esitettyjen syiden vuoksi.

B *Maissin leseisiin eli rikkoutuneisiin maissinjyviin sovellettavat tasausmaksut*

11 Maissin leseiden eli rikkoutuneiden maissinjyvien osalta on ensiksi todettava, kuten komissiokin on aiheellisesti huomauttanut, että koska kyseisille tuotteille ei makseta vientitukea, yhteisöjen tuomioistuimen 15.10.1980 antamassaan tuomiossa esittämää maissitärkkelyksen tasausmaksun vahvistamista koskevaa pätemättömyysperustetta ei voida soveltaa.

12 Pätemättömyysperusteesta, joka perustuu siihen, että kaikkiin saman maissimäärän jalostuksesta saatuihin tuotteisiin ja sivutuotteisiin sovellettavat tasausmaksut olisivat selvästi suurempia kuin kyseiseen maissimäärään sovellettava maksu, on todettava, että komissio on perustellusti kiistänyt sen, että maissin leseet ja rikkoutuneet maissinjyvät syntyisivät maissin jalostami-

sen tuloksena. Komission mukaan leseet eli rikkoutuneet jyvät ovat pelkkiä jätteitä, joihin ei voi soveltaa edellä esitettyä pätemättömyysperustetta.

13 Yhteisöjen tuomioistuimen tehtävänä ei ole perustamissopimuksen 177 artiklassa määrätyn menettelyn yhteydessä selvittää käsiteltävänä olevan ongelman ratkaisemiseksi tarpeellisia tosiseikkoja, vaan tämä tehtävä kuuluu yksinomaisesti kansalliselle tuomioistuimelle. Tämän hetkisen oikeudenkäyntiaineiston perusteella ei näin ollen ole syytä ulottaa 15.10.1980 annetussa tuomiossa todettua pätemättömyyttä koskemaan rikkoutuneita maissinjyviä (alanimike 23.02 A I). Jos kansallinen tuomioistuin toteaa, että maissin leseet eli rikkoutuneet maissin jyvät eivät ole pelkkiä jätteitä vaan maissin sivutuotteita, se voi esittää yhteisöjen tuomioistuimelle uuden kysymyksen.

14 Ensimmäiseen kysymykseen on siis vastattava, että komission asetuksen (ETY) N:o 652/76 säännökset ovat pätemättömiä siltä osin kuin niissä vahvistetaan tasausmaksut, joita sovelletaan vietäessä maissigluteenia (nimike 23.03) ja nimikkeisiin 11.08 A I; 17.02 B I a); 17.02 B I b); 17.02 B II a); 17.02 B II b); 17.02-23; 17.02-28.0; 17.02-28.1; 35.05 A; 29.04-77.001 kuuluvia tuotteita.

Toinen, kolmas ja neljäs kysymys

15 Näillä kysymyksillä kansallinen tuomioistuin pyytää yhteisöjen tuomioistuinta pääasiallisesti täsmentämään asetuksen (ETY) N:o 652/76 pätemättömyyden rajat ja seuraukset sellaisina kuin ne todettiin edellä mainitussa 15.10.1980 annetussa tuomiossa, erityisesti kyseisen tuomion tuomiolauselman 3 kohdan sisältö huomioon ottaen.

16 Tältä osin on huomautettava, että yhteisöjen tuomioistuin on jo todennut asiassa 66/80, International Chemical Corporation, 13.5.1981 antamassaan tuomiossa (Kok. 1981, s. 1191), että vaikka yhteisöjen tuomioistuimen perustamissopimuksen 177 artiklan nojalla antama tuomio, jossa se toteaa toimielimen säädöksen, päätöksen tai muun toimen pätemättömäksi, on suoraan osoitettu ainoastaan sille kansalliselle tuomioistuimelle, joka on saattanut asian yhteisöjen tuomioistuimen käsiteltäväksi, tällaisen tuomion antaminen on mille tahansa muulle tuomioistuimelle riittävä peruste pitää kyseistä toimea pätemättömänä omaa päätöstään tehdessään.

17 Lisäksi on korostettava, että yhteisöjen tuomioistuimen mahdollisuus rajoittaa ajallisesti lainsäädäntötoimen pätemättömäksi vahvistamisen vaikutuksia 177 artiklan ensimmäisen kohdan b alakohdassa tarkoitetun ennakkoratkaisumenettelyn yhteydessä on perusteltu perustamissopimuksen 174 artiklan sellaisen tulkinnan pohjalta, jossa otetaan huomioon perustamissopimuksessa vahvistettujen kahden laillisuusvalvonnan muodon eli ennakkoratkaisumenettelyn ja perustamissopimuksen 173, 174 ja 176 artiklassa tarkoitetun kumoamiskanteen välinen tarpeellinen johdonmukaisuus. Yhteisön asetuksen pätemättömyyden vaikutusten ajallinen rajoittaminen – joko 173 artiklassa tai 177 artiklassa tarkoitetuissa tapauksissa – on toimivaltuus, joka on annettu yhteisöjen tuomioistuimelle perustamissopimuksessa, jotta yhteisön oikeutta sovellettaisiin yhdenmukaisesti kaikissa yhteisön jäsenvaltioissa. 15.10.1980 annetun tuomion osalta, johon kansallinen tuomioistuin viittaa, turvautuminen 174 artiklan toisen kohdan tarjoamaan mahdollisuuteen perustui sellaisiin oikeusvarmuuteen liittyviin seikkoihin, joita on laajemmin käsitelty kyseisen tuomion perustelujen 52 kohdassa.

18 Tältä osin on täsmennettävä, että jos tämä on pakottavista syistä perusteltua, yhteisöjen tuomioistuimella on 174 artiklan toisen kohdan nojalla harkintavalta konkreettisesti määrittää kussakin yksittäistapauksessa, miltä osin kumotun asetuksen vaikutuksia on pidettävä pysyvinä. Jos yhteisöjen tuomioistuin käyttää mahdollisuutta rajoittaa 177 artiklan nojalla vahvistetun pätemättömyyden taannehtivia vaikutuksia, sen asiana on näin ollen määritellä, voidaanko sen tuomiossa tehdystä ajallisten vaikutusten rajoituksesta poiketa joko kansallisessa tuomioistuimessa asian vireille saattaneen asianosaisen hyväksi tai minkä tahansa talouden toimijan hyväksi, joka on toiminut vastaavalla tavalla ennen pätemättömyyden vahvistamista, tai päinvastoin onko vaikutuksiltaan ainoastaan tulevaisuuteen ulottuva pätemättömäksi vahvistaminen riittävä myös sellaisten talouden toimijoiden tapauksessa, jotka ovat hyvissä ajoin pyrkineet turvaamaan oikeutensa.

19 Edellä esitetty kysymys, joka koskee 15.10.1980 annetun tuomion ulottuvuuden määrittelemistä, on kuitenkin merkityksetön käsiteltävänä olevan asian kannalta, sillä kyseinen asia pantiin vireille kansallisessa tuomioistuimessa vasta 30.12.1981 eli sen jälkeen, kun ensimmäisessä kysymyksessä tarkoitetut säännökset oli jo julistettu pätemättömiksi.

20 Kansallisen tuomioistuimen esittämiin kysymyksiin on siis vastattava, että on katsottava – kuten yhteisöjen tuomioistuin on jo todennut edellä mainitussa, 15.10.1980 antamassaan tuomiossa – että 24.3.1976 annetun komission asetuksen (ETY) N:o 652/76 säännösten pätemättömäksi toteaminen ei

mahdollista sitä, että kansallisten viranomaisten kyseisten säännösten perusteella kyseisen tuomion antamispäivää edeltävän ajanjakson aikana kantamat tai maksamat valuutan tasausmaksut saatetaan kyseenalaisiksi.

Oikeudenkäyntikulut

21 Yhteisöjen tuomioistuimelle huomautuksensa esittäneelle Euroopan yhteisöjen komissiolle aiheutuneita oikeudenkäyntikuluja ei voida määrätä korvattaviksi. Pääasian asianosaisten osalta asian käsittely yhteisöjen tuomioistuimessa on välivaihe kansallisessa tuomioistuimessa vireillä olevan asian käsittelyssä, minkä vuoksi kansallisen tuomioistuimen asiana on päättää oikeudenkäyntikuluista.

Näillä perusteilla

YHTEISÖJEN TUOMIOISTUIN

on ratkaissut Tribunal d'instance de Paris I:n 7.6.1983 tekemällään päätöksellä esittämät kysymykset seuraavasti:

1) **Komission asetuksen (ETY) N:o 652/76 säännökset ovat pätemättömiä siltä osin kuin niissä vahvistetaan tasausmaksut, joita sovelletaan vietäessä maissigluteenia (nimike 23.03) ja nimikkeisiin 11.08 A I; 17.02 B I a); 17.02 B I b); 17.02 B II a); 17.02 B II b); 17.02-23; 17.02-28.0; 17.02-28.1; 35.05 A; 29.04-77.001 kuuluvia tuotteita.**

2) **Komission asetuksen (ETY) N:o 652/76 säännösten pätemättömäksi toteaminen ei mahdollista sitä, että kansallisten viranomaisten kyseisten säännösten perusteella kyseisen tuomion antamispäivää edeltävän ajanjakson aikana kantamat tai maksamat valuutan tasausmaksut saatetaan kyseenalaisiksi.**

Mackenzie Stuart Bosco Due Kakouris

Pescatore Koopmans Everling Bahlmann Galmot

Julistettiin Luxemburgissa 27 päivänä helmikuuta 1985.

P. Heim
kirjaaja

A. J. Mackenzie Stuart
presidentti